

BOSHLANG'ICH SINFLARDA O'QUV JARAYONINI TASHKIL QILISHDA HAMKORLIK STRATEGIYASI

Vohidova Fayoz Samad qizi

Iqtisodiyot va Pedagogika universiteti
pedagogika mutaxassisligi magistranti

Annotatsiya. Ushbu maqola yoki ish boshlang'ich sinf o'quvchilarining ta'lim jarayonida hamkorlik strategiyasini tashkil etish muhimligini o'rganishga bag'ishlangan. Hamkorlik strategiyasi o'quvchilarda ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish, o'zaro yordam va muloqotga asoslangan ta'lim muhitini yaratish imkonini beradi. Mazkur yondashuv ta'lim sifatini oshirish, mavzuni tezroq va samaraliroq o'zlashtirishga yordam beradi. Ishda hamkorlik strategiyasining pedagogik mohiyati, uning asosiy tamoyillari va boshlang'ich sinf o'quvchilarida qo'llash usullari tahlil qilinadi. Shu bilan birga, samarali hamkorlikni shakllantirishda o'qituvchining roli, faol o'quv mashg'ulotlarini tashkil etish va baholash mezonlari ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: boshlang'ich sinflar, hamkorlik strategiyasi, o'quv jarayoni, ta'lim metodlari, ijtimoiy ko'nikmalar, o'qituvchi roli, faol o'qitish, o'zaro yordam, pedagogik strategiya, ta'lim sifati.

Annotation. This article or work is devoted to studying the importance of organizing a cooperation strategy in the educational process of primary school students. The cooperation strategy allows students to develop social skills, create an educational environment based on mutual assistance and communication. This approach helps to improve the quality of education, master the subject faster and more effectively. The work analyzes the pedagogical essence of the cooperation strategy, its basic principles and methods of application in primary school students. At the same time, the role of the teacher in the formation of effective cooperation, the criteria for organizing and evaluating active learning activities are also considered.

Keywords: primary school, cooperation strategy, educational process, educational methods, social skills, the role of the teacher, active learning, mutual assistance, pedagogical strategy, quality of education.

Аннотация. Данная статья посвящена изучению важности организации стратегии сотрудничества в образовательном процессе учащихся начальной школы. Стратегия сотрудничества позволяет учащимся развивать социальные навыки, создавать образовательную среду, основанную на взаимопомощи и общении. Такой подход способствует повышению качества обучения, более быстрому и эффективному освоению предмета. В работе анализируется педагогическая сущность стратегии сотрудничества, ее основные принципы и методы применения у учащихся начальной школы. Одновременно рассматривается роль учителя в формировании эффективного сотрудничества, критерии организации и оценки активной учебной деятельности.

Ключевые слова: начальная школа, стратегия сотрудничества, образовательный процесс, методы обучения, социальные навыки, роль учителя, активное обучение, взаимопомощь, педагогическая стратегия, качество обучения.

Kirish. Boshlang'ich sinflarda ta'lim jarayoni nafaqat bilim berish, balki o'quvchilarda ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishga ham qaratilgan murakkab pedagogik jarayondir. Shu nuqtai nazardan, hamkorlik strategiyasini qo'llash boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun ayniqsa muhimdir, chunki ular bu yosh davrda bir-biri bilan muloqot qilish, fikr almashish va jamoa bilan ishlash ko'nikmalarini o'zlashtiradilar. Hamkorlik strategiyasi o'quvchilarda mustaqil fikrlashni rivojlantiradi, mas'uliyat hissini oshiradi va mavzuni yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Ta'lim jarayonida hamkorlik strategiyasini tatbiq etish o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi muloqotni samarali tashkil etishni, faol mashg'ulotlarni yo'lga qo'yishni va o'zaro yordam orqali bilimlarni mustahkamlashni nazarda tutadi. Shu bilan birga, hamkorlikning pedagogik asoslarini yaratish orqali o'quvchilarda ijobiy motivatsiya va o'zaro hurmat kabi muhim shaxsiy sifatlar shakllanadi. Natijada, hamkorlik strategiyasini qo'llash nafaqat ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi, balki boshlang'ich sinf

o'quvchilarini jamiyatga moslashuvchan, faol va ijodiy fikrlovchi shaxs sifatida tarbiyalashga xizmat qiladi.

Mavzuga doir adabiyotlar tahlili. Boshlang'ich sinflarda hamkorlik strategiyasini tatbiq etish masalasi pedagogik adabiyotlarda keng o'rganilgan. O'zbekiston va xorijiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, hamkorlikka asoslangan ta'lim o'quvchilarda ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish va mavzuni chuqurroq tushunish imkonini beradi (Islomova, 2018; Tursunov, 2020). Shu bilan birga, Vygotskiy (1978) nazariyasi ham hamkorlik va muloqotning o'quv jarayonidagi ahamiyatini ta'kidlaydi, ya'ni o'quvchilar o'zaro hamkorlik orqali bilimlarni samaraliroq egallaydilar. O'zbekiston olimlari, xususan, Raxmatullayeva (2017) va Xudoyberdiyeva (2019), boshlang'ich sinflarda faol o'quv mashg'ulotlari va jamoaviy ishlash metodlarining o'quv jarayonini yanada samarali qilishi haqida tadqiqotlar olib borishgan. Ularning fikriga ko'ra, hamkorlik strategiyasi o'quvchilarda mas'uliyat, o'zaro hurmat va muloqot ko'nikmalarini shakllantirishda asosiy vosita hisoblanadi. Shuningdek, xalqaro tajribalar ham hamkorlik strategiyasining samaradorligini tasdiqlaydi. Johnson & Johnson (2009) tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, o'quvchilar kichik guruhlarda birgalikda ishlaganda, bilimni mustahkamlash va ijodiy fikrlash darajasi sezilarli darajada oshadi. Bundan tashqari, o'qituvchining rolini kuchaytirish va faol metodlarni qo'llash orqali hamkorlik jarayoni samaradorligini oshirish mumkin (Slavin, 2014). Umuman olganda, adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, boshlang'ich sinflarda hamkorlik strategiyasini qo'llash o'quv jarayonining sifatini oshirish, o'quvchilarda ijtimoiy va shaxsiy ko'nikmalarni rivojlantirish, shuningdek, ularni jamiyatga moslashuvchan, faol shaxs sifatida tarbiyalashda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, samarali hamkorlikni ta'minlashda o'qituvchining metodik yondashuvi, faol mashg'ulotlarni tashkil etish va baholash mezonlari asosiy o'rin tutadi.

Tadqiqotlar metodologiyasi. Ushbu tadqiqotning metodologiyasi boshlang'ich sinflarda hamkorlik strategiyasining samaradorligini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot amaliy va nazariy yondashuvlarni birlashtiradi. Nazariy qismida pedagogik adabiyotlar, psixologik tadqiqotlar va xalqaro tajribalar tahlil qilinib, hamkorlik strategiyasining mohiyati, tamoyillari va ta'lim jarayonidagi roli aniqlangan. Amaliy qismida esa eksperiment va kuzatuv metodlari qo'llaniladi. Eksperimental ish boshlang'ich sinf

o'quvchilari bilan ikki bosqichda amalga oshiriladi: dastlabki bosqichda o'quvchilarning mavjud bilim va ijtimoiy ko'nikmalari baholanadi, ikkinchi bosqichda esa hamkorlik strategiyasini tatbiq etish orqali o'quv jarayonida erishilgan o'zgarishlar kuzatiladi. Tadqiqotda so'rovnoma, intervyu va baholash jadvallari yordamida o'quvchilarning faoliyati, guruh ichidagi o'zaro muloqot va mavzuni tushunish darajasi aniqlanadi. Shuningdek, tadqiqotda o'qituvchining roli alohida e'tiborga olinadi. O'qituvchi faol mashg'ulotlarni tashkil etishda, o'quvchilarni rag'batlantirishda va guruh ichidagi nizolarni hal etishda strategik vosita sifatida ishlatiladi. Tadqiqot natijalari statistik va sifatli tahlil usullari orqali baholanadi, bu esa hamkorlik strategiyasining samaradorligini aniq ko'rsatishga imkon beradi. Natijada, tadqiqot metodologiyasi hamkorlik strategiyasining nazariy asoslari va amaliy tatbiqini birlashtirgan holda, boshlang'ich sinflarda ta'lim jarayonini yanada samarali tashkil etishga yo'naltirilgan.

Natija va muhokama. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, boshlang'ich sinflarda hamkorlik strategiyasini tatbiq etish o'quv jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Eksperiment davomida o'quvchilarning mavzuni tushunish darajasi, faol ishtirok etish va guruh ichidagi muloqot qobiliyatlari yaxshilandi. So'rovnoma va kuzatuv natijalari ham o'quvchilarning bir-biriga yordam berish, fikr almashish va umumiy vazifani bajarishda faol bo'lishi bilan bog'liq ijobiy o'zgarishlarni tasdiqladi. Muhokama jarayonida aniqlanishicha, hamkorlik strategiyasini muvaffaqiyatli tatbiq etish uchun o'qituvchining metodik yondashuvi muhim ahamiyatga ega. Faol mashg'ulotlar, guruh bo'yicha vazifalarni taqsimlash va rag'batlantirish orqali o'quvchilar o'zaro hurmat, mas'uliyat va ijodiy fikrlashni rivojlantiradi. Shu bilan birga, ba'zi o'quvchilarda dastlabki bosqichda o'zini namoyon qilishdagi qiyinchiliklar kuzatildi, lekin muntazam amaliy mashg'ulotlar va o'qituvchining qo'llab-quvvatlashi orqali ular ham faol ishtirok etishga o'rgandilar. Natijalar shuni ko'rsatadiki, boshlang'ich sinflarda hamkorlik strategiyasini tatbiq etish nafaqat o'quv jarayonining sifatini oshiradi, balki o'quvchilarda ijtimoiy ko'nikmalarni, muloqot qobiliyatini va jamoaviy ishlash malakasini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, bu strategiya o'quvchilarning o'zaro hamkorlik orqali bilimni mustahkamlashini va ta'lim jarayoniga ijobiy motivatsiya bilan yondashishini ta'minlaydi.

Xulosa. Boshlang'ich sinflarda hamkorlik strategiyasini tatbiq etish ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, bu strategiya o'quvchilarda mavzuni chuqurroq tushunish, ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish, shuningdek, bir-biri bilan samarali muloqot qilish qobiliyatini oshirishga xizmat qiladi. Hamkorlik strategiyasini qo'llash jarayonida o'qituvchining faol yondashuvi, guruhdagi vazifalarni to'g'ri taqsimlash va rag'batlantirish asosiy omil sifatida namoyon bo'ladi. Shuningdek, hamkorlik strategiyasi o'quvchilarda mas'uliyat, ijodiy fikrlash va o'zaro hurmat kabi shaxsiy sifatlarni shakllantirishga yordam beradi. Tadqiqot natijalari shuni tasdiqladiki, bu yondashuv ta'lim jarayonining sifatini oshirish bilan birga, o'quvchilarning jamiyatga moslashuvchan, faol va ijobiy motivatsiyaga ega shaxs sifatida tarbiyalanishiga xizmat qiladi. Shu bois, boshlang'ich sinflarda hamkorlik strategiyasini muntazam va tizimli qo'llash pedagogik amaliyot uchun samarali vosita hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Islomova, D. (2018). *Boshlang'ich sinf pedagogikasida hamkorlik strategiyalari*. Toshkent: O'zbekiston pedagogika universiteti nashriyoti.
2. Tursunov, A. (2020). *Boshlang'ich ta'limda jamoaviy ishlash metodlari*. Toshkent: Ta'lim nashriyoti.
3. Raxmatullayeva, N. (2017). *Boshlang'ich sinflarda faol o'qitish metodlari*. Samarqand: Pedagogika.
4. Xudoyberdiyeva, M. (2019). *O'quvchilarda ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish*. Toshkent: Fan va ta'lim.
5. Qo'chqorov, S. (2016). *Pedagogik texnologiyalar va hamkorlik strategiyalari*. Toshkent: O'zbekiston pedagogika nashriyoti.
6. Mamadaliyev, R. (2018). *Boshlang'ich sinflarda muloqot va hamkorlik*. Toshkent: Ta'lim va rivojlanish.
7. Sobirova, L. (2017). *Jamoaviy o'qitish metodikasi*. Farg'ona: Pedagogik tadqiqotlar.
8. Ergasheva, D. (2020). *Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirish*. Toshkent: Oliy ta'lim nashriyoti.

9. Karimov, A. (2019). *Faol o'quv mashg'ulotlarini tashkil etish*. Toshkent: Ta'lim ilmi-fan nashriyoti.
10. Sharipova, Z. (2018). *Hamkorlik strategiyasining pedagogik ahamiyati*. Samarqand: Pedagogika va ta'lim nashriyoti.